

Boje Řeků za svobodu

Rozkvět řeckých států byl ohrožen kolem roku 500 př. n. l. nepřítelem, mocnou říší perskou. Perská říše ovládla řecká města v Malé Asii a chtěla si podmanit i evropské Řecko.

Bitva u Marathónu – na malé bitevní rozloze porazili Atéňané, bylo jich deset tisíc, čtyřnásobnou Perskou přesilu, která se nechala obklíčit pak chvatně uprchla.

Bitva u Thermopyl – devět let po první válce Peršané znovu zaútočili na Řecká města. Úzkou soutězkou dlouho drželo 300 Spartánů a Peršané nemohli využít své početní převahy. Část jejich vojska musela přes horské masívy. Spartáné všichni padli. Předtím již hlavní řecké vojsko ustoupilo do vnitrozemí.

Bitva u Salamíny – Peršané od Thermopyl postupovali dále do Atiky a zničili Atény. Atéňané ale předtím město vyklidili. O výsledku celé perské výpravy rozhodla námořní bitva. Atéňané měli vybudováno velké loďstvo, které u ostrova Salamíny perské loďstvo rozdrtilo. Perský král utekl a zbytek perského vojska ve vnitrozemí bylo zničeno.

Řekové prokázali morální převahu nad hrubým násilím.

Hérodot – napsal dějiny těchto válek, také popsal historii států v Malé Asii, také historii Perské říše, psal o příčinách válek, o kultuře a životě obyvatel. Různých zemí. Je nazýván otcem dějepisu.

Po válkách s Peršany měli Atéňané velké loďstvo, proto prosadili založení **aténskému námořního spolku**, jako obranu proti Peršanům. Povinnosti členů bylo odvádět určitou peněžní částku do pokladny spolku, z této částky se stavěly lodě a vydržovaly se jejich posádky. Lodě se stavěly v aténských loděnicích a výzbroj dodávali výlučně aténské řemeslníci. Tím Atény dosáhly nebývalého hospodářského rozmachu. Nejvyšším úředníkem v Aténách byl **Perikles**, byl šlechtic a oddaný stoupenec demokracie. Velmi moudře hájil zájmy různých skupin svých spoluobčanů. Snažil se zmírnit rozpory mezi bohatými a chudými a všechny získat pro podporu státu. Prosadil zákony, které i nemajetným občanům umožňovaly zasahovat do řízení státu. Za práci pro stát, dostávali všichni náhradu za ztrátu času.

V řeckých státech dovedli číst a psát téměř všichni občané. Svobodní řemeslníci museli umět i dobře počítat. Vše podněcovalo demokratické zřízení, bez vzdělání nemohl být nikdo státním úředníkem. Vzdělání mělo vliv na zkoumání přírodních věd, objevily se nové poznatky z fyziky, geometrie, lékařství, stavitelství atd.

Budovala se řecká divadla, řečtí stavitelé využívali nauky o šíření zvuku.

Vznikla **filozofie** – zde se myslitelé věnovali různým společenským a životním otázkám (Aristoteles).

Akropolis – posvátný pohorek nad městem Atény, zde jsou nádherné a vzcné stavby.

Parthenón a chrám bohyně Athény na Akropoli – nejkrásnější památky řeckého stavitelství.

Peloponéská válka – vzrůst moci Atén s obavami sledovala Sparta. Mezi oběma státy vzrůstalo napětí, které vyústilo v otevřenou válku, které se zúčastnily všechny řecké státy námořního spolku. Válka byla vedena se střídavými úspěchy. Spartáné měli převahu pozemního vojska a zpustošili Atiku. Z Atén uprchly tisíce otroků, práce se zastavila. Atéňané měli převahu na moři, přesto jejich loďstvo však bylo zničeno. Sparta požádala o pomoc nepřítele všech Řeků Perskou říši. S jejich peněžní podporou postavili silné loďstvo a Atény se musely vzdát.

V Aténách bylo zrušeno demokratické zřízení, byla nastolena vláda boháčů. Prostí občané však novou vládu svrhli a obnovili demokratické zřízení, a to i v jiných poražených státech. Vysílená Sparta nedokázala tomuto hnutí čelit.

V následujícím období docházelo k roztržkám mezi řeckými státy a k jejich úpadku.

Prostuduj text a napiš odpovědi na otázky:

1. Kdo napadl řecké státy ?
2. Kde se odehrály bitvy s Peršany ?
3. Pro byl založen Aténský námořní spolek ?
4. Kdo to byl Perikles ?
5. Co zavedl Perikles v Aténách ?
6. Kdo vyhrál Peloponéskou válku ?